

XFTAP 19.41.09

Э.Е. Ибраева¹
Э. Кылычбаева²

¹Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

²Ж. Баласағұн атындағы Қырғыз ұлттық университеті, Бішкек, Қырғызстан
(E-mail: astana07@yandex.ru¹, elmira.zakiraliyeva@gmail.com²)

Жанұзақ Жәнібековтің медиаменеджерлік қызметі

Аңдатпа. Мақалада Алаш қайраткері Жанұзақ Әлжанұлы Жәнібековтің 1926-1929 жылдар аралығында Ақтөбе қаласында шыққан «Кедей» газетіндегі редакторлық қызметі қарастырылады. Басшы ретінде редакция жұмысын тиімді үйлестіру, газет аудиториясының сұранысын айқындау, халықпен кері байланыс орнату, сондай-ақ, басылымның таралымын ұлғайту бағытындағы Жанұзақ Әлжанұлының стратегиялық жұмыстары пайымдалады. Сонымен бірге, қайраткердің газет редакторы ретінде өңірлердегі тілшілердің жұмысын ұйымдастыру, елден хабар алғызу, басылымның алдағы санының материалдарының тақырыптық бағытын айқындау секілді ұйымдастырушылық қыры сөз болады.

Алаш қайраткері Жанұзақ Жәнібековтің «Кедей» газетін басқарған кездегі менеджерлік шеберлігі нақты ғылыми дәйектер мен тарихи сандар арқылы тұжырымдалып, деректеледі.

Мақалада «Кедей» газетінің түпнұсқа тізінділерінен алынған мұрағаттық материалдармен статистикалық мәліметтер ғылыми тұрғыда сараланып, зерделенді.

Түйін сөздер: алашорда, Жанұзақ Жәнібеков, редактор, менеджер, қайраткер, баспасөз.

DOI : <https://doi.org/10.32523/2616-7174-2020-132-3-32-39>

Түсті: 21.09.20 / Қайта түзетілді: 28.09.20 / Жарияланымға рұқсат етілді: 30.09.20

Кіріспе. «Алаш» ұғымы қазақ үшін қашан да аяулы, қашан да қасіретті. Алаш кезеңі мен Алаш қайраткерлері туралы сөз қозғайтын болсақ, Н.Ә. Назарбаевтың «Тарих толқынына» бір тоқталуды жөн көреміз.

Аталған тарихи еңбектің «Алаш мұрасы және осы заман» атты бөлімінде Елбасы алаш мұраларына терең мән беріп, өміршеңдігін айқындап берген болатын.

«Егер жиырмасыншы ғасырдың тарихына зер салатын болсақ, оның алғашқы отыз жылында-ақ қазақ зиялыларының тұлға танытып үлгергенін байқаймыз. Сол айтулы есім-

дердің білімдарлық хәм азаматтық тәлімдері кейде көріне бермейтін де арналар бар. Оның бағасын ұрпақтары, бүгінгі қазақ зиялылары беруге тиіс» [1], – деп атап өткен «Тарих толқынында» жинағында.

Тәуелсіздік алған жылдардан кейін Алаш кезеңі кешенді зерттеле бастады. Бір ғана «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы аясында отандық зерттеушілер мен алашта-нушы-ғалымдар қыруар еңбек атқарды.

Атап өтер болсақ, т.ғ.д., профессор Т. Жұртбайдың «Алаш қозғалысы» үш томдығы [2], Журналистика мәселелерін зерттеу

институтының директоры, ф.ғ.д., профессор Н. Омашевтің жетекшілігімен жарық көрген «Алаш көсемсөзінің» онтомдығы [3], Арыс» қорының «Алаш мұрасы» сериясымен жарық көрген «Қазақ» газеті 1913» [4], «Қазақ» газеті 1914» [5] жинақтары, сондай-ақ, Алаш кезеңіне бағытталған сүбелі еңбектердің қатарында Х. Есенқарақызының жетекшілігімен жарық көрген «Ақ жол» жинағының көптомдығы [6], Қ. Сақтың жетекшілігімен жарық көрген «Алаш көсемсөзі» көптомдығы [7] және Д. Қамзабекұлының, Е. Тілешовтің, С. Жұмағұловтың және т.б. алаштанушы, ғалым-профессорлардың еңбектерін атап өтуге болады.

Зерттеу жұмысының міндеті. Деректерге сүйенсек, қасіретті кезеңде саяси қуғын-сүргінге ұшыраған 105 000 алаш ардақтылары анықталған. Бүгінгі ұрпақ сол қайраткерлердің 500-ге жуығының ғана есімімен таныс. Ал, қалған көпшілігінің еңбектері жүйелі зерттелінбеген.

Күні бүгінге дейін есімі көпке белгісіз болып келген алашордалықтардың бірі – Жанұзақ Жәнібеков. Жанұзақ Әлжанұлының «Кедей» газетіндегі редакторлық қызметін зерттеп, зерделеу – мақаланың негізгі міндеті болып саналады.

Зерттеу жұмысының мақсаты. «Кедей» газетінің Жанұзақ Жәнібеков редакторлық жасаған тігінділерін зерттеп, ғылыми тұрғыда талдау және қайраткердің редакция жұмысын ұйымдастырудағы басшылық шеберлігін саралап, тарихи еңбегіне баға беру.

Зерттеу жұмысының тарихы. Алаш қайраткері Жанұзақ Жәнібековтің өміріне қатысты Ақмола облыстық мұрағатындағы қылмыстық іс материалдарының деректеріне сүйенсек:

Жәнібеков Жанұзақ Әлжанұлы Солтүстік Қазақстан облысы Петропавл қаласында 1889 жылы дүниеге келген. Петропавл қаласында 1905-1911 жылдары ауыл молдасынан білім алған. Баспаханада 1912 жылдың күз айынан 1913 жылдың мамыр айына дейін әріп теруші қызметін атқарды. Орынбор қаласына 1913 жылы қоныс аударып, «Қазақ» (1913-1918) газетінде корректор қызметін атқарады.

Одан Петропавлға қайта келіп, внешкольный инструктор қызметін атқарады. Жанұзақ Әлжанұлы Ақмола губерниялық комитеті төрағасының орынбасары қызметін 1923 жылы 1924 жылдың күзіне дейін атқарады.

Ж. Жәнібеков «Бостандық туы» газетінің редколлегия мүшелігі қызметін 1924-1926 жылдары, ал 1926 жылдың қараша айында Ақтөбеге көшіп келеді де, 1929 жылға дейін «Кедей» газетінің жауапты редакторы болып тағайындалады.

1929 жылы тамыз айында редакторлық лауазымынан босатылып, 1932 жылға дейін Ақтөбе облысы Шыңғырлау ауданындағы №36 ауылдың мұғалімі болады. 1933 жылы Петропавл қаласына қайтып келеді, бұл жолы алашордалық азамат кооператив техникумының директоры қызметіне тағайындалады.

Алайда, көп ұзамай техникумның қайта құрылуына байланысты «Каззолото» трестіне кадр жөніндегі жауапты атқарушы қызметіне ауыстырылады. 1936 жылдың тамыз айынан бастап, тұтқынға алынғанға дейін «Каззолото» трест жүйесінде Степняк кен орнының поселкелік кеңесінің төрағасы қызметін атқарды.

«Контрреволюциялық ұйымның мүшесі болған, Степняк кен орнында қоғам үшін аса зиянды әрекеттермен айналысты және кеңестік үкіметке қарсы үгіт жүргізген» деген саяси айып тағылып, Жәнібеков Жанұзақ Әлжанұлы 1937 жылдың 28 шілдесінде тұтқынға алынады.

Солтүстік Қазақстан облыстық НКВД басқармасының қаулысымен тұтқынға алынған алаш қайраткері 13.09.1937 жылғы қаулымен (№6 хаттама) 58-10 және 58-11 баптары бойынша кінәлі деп табылып, нақақтан ату жазасына кесілді.

НКВД басқармасының үкімінің жүзеге асқан-аспағандығы, алашордалық марқұмның жерленген орны туралы ешқандай дерек табылмады.

Көкшетау облыстық прокуратурасының 27.12.1958 жылғы қаулысымен Солтүстік Қазақстан облыстық НКВД басқармасы Үштігінің 13.09.1937 жылғы Жанұзақ Жәнібековке қатысты қаулысы жойылған және іс өндірісі қылмыс құрамының жоқтығы себебінен тоқтатылған.

Елі үшін қалтқысыз қызмет ету жолында құрбан болған, алашордалық азамат Жанұзақ Әлжанұлы Жәнібеков 1993 жылғы 14 сәуірдегі Қазақстан Республикасының «Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын ақтау туралы» Заңының 4-ші және 5-ші баптарына сәйкес тоталитарлық режимнің жаппай-саяси қуғын-сүргін құрбаны ретінде ақталады [8].

Шаруа газеті саналатын «Кедей» газеті – 1924 жылдың маусым айы мен 1931 жылдың желтоқсан айының аралығында «Кедей» деген атаумен, ал, 1932 жылдың қаңтар айы мен 1962 жылдың маусым айының аралығында «Социалистік жол» деген атаумен, 1962 жылдың 15-маусымынан бастап «Батыс Қазақстан» деген атаумен өзгертіліп шыға бастады.

«Кедей» газеті – елдегі кедей тап өкілдерінің басылымы болатын.

Зерттеу әдісі. «Кедей» газетінің Ж. Әлжанұлы басшылық еткен тігінділерінен біз редактордың хабарламаларынан бастап, жазбаларының барлығын қосқанда саны 40-қа жуық жарияланымдарын кездестірдік. Осы жарияланымдарын араб жазуынан транскрипциялап, түсініп-пайымдау, талдап-жүйелеу, дедукция, саралау, қорыту және тарихи сандарды анализдеу әдістері арқылы Жанұзақ Жәнібековтің «Кедей» газетіндегі менеджерлік қабілетін ғылыми тұжырымдап, зерделуге қол жеткіздік.

Талқылау. Алашордалық азамат Жанұзақ Әлжанұлы Жәнібеков Ақтөбе округтік партия комитеті мен атқару комитетінің баспа органы болған «Кедей» басылымында 1926 жылдың соңынан бастап 1929 жылға дейін жауапты редактор қызметін атқарды.

1-суретте «Кедей» газетінің 1929 жылғы 76-санының 1-ші беті беріліп отыр.

1-сурет – «Кедей» газетінің 1-беті.

Мұрағат материалдарындағы ғылыми-тарихи деректерге сүйенсек, «Кедей» газетінің редакторлары туралы мәліметтерді төменде берілген 1-кестеден көруге болады.

Жанұзақ Әлжанұлы Жәнібеков «Кедей» газетіне Д. Джанибеков, кейінірек Ж. Жанибеков деп қол қойып отырған [9].

Шаруа басылымы саналған «Кедей» газетінің беттерінде барлық мақалалар бес бағанға бөліп топтастырылып беріліп отырды.

Көлемі жағынан 4 немесе 6 бетті құрады, басылымның 1927 жылғы 27 және 29-саны, сондай-ақ, 1928 жылғы 6,9,10-нөмірлері 8 бет көлемінде жарық көрген екен.

Ақтөбе округтік партия комитеті мен атқару комитетінің баспа органы қызметін атқарған «Кедей» – батырақтар мен жалшылардың, кедейлер мен еңбекшілердің басылымы болды.

1927 жылғы 1-санында басқарма атынан «Кедей» газетіне жазылу дәптері ашылғаны жазылған. Онда:

«Кедей» – шаруа газеті. Елдегі жарлы-жақыбайлардың мұңы-зарына құлақ салып, оларға ақыл айтып, жөн сілтеп отырады.

«Кедей» – шаруа хаттарына көп орын беріп, әуелі тұрмысын түзу суреттеп, елдің жайын үкіметке білгізіп тұрады.

«Кедей» – елдегі кедей, малай, жетім-жесірдің, қосшы одақтарының тілекшісі. Сондықтан оқушылардың көбі қосшы мүшелері болуына сенеді», – депті.

«Кедей» газетінің бас редакторы Жанұзақ Әлжанұлы Жәнібеков газеттің басшысы ретінде басылымның ел ішіне мүмкіндігінше кең таралып, еңбекші кедейлердің қолына жетуіне аса мән берген.

Басылымның оқырман қолына тиюіне және кең таралуына ел ішінен азаматтарды арнайы жұмылдырып отырғанын көреміз. Газеттің таралуына септігі тиіп, ықпал көрсеткен ел азаматтарының атына басқарма атынан газет бетінде алғыс білдіріп отырған.

Бұның барлығы да Жанұзақ Әлжанұлының редакция жұмысын шеберлікпен ұйымдастырып отырғанын аңғартады.

Редактордың осындай ұйымдастырушылық, әрі басшылық қабілетінің қарым-әрекеті өз уақытыменен нәтиже көрсете бастағанын санды деректер айғақтап, дәйектеп береді.

«Кедей» газеті, 1926 жыл	«Кедей» газеті, 1927 жыл	«Кедей» газеті, 1928 жыл
№№115,116, 117- сандарының редакторы – Жанұзақ Жәнібеков	№№1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 және №№ 23-44 аралығындағы сандарының редакторы –Жанұзақ Жәнібеков ал (№№16-22- аралығындағы сандарына редактор ретінде К. Абдуллин қол қойған)	№№1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 және №№13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 және №№30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39 сандарының редакторы –Жанұзақ Жәнібеков ал (№№11,12-сандарына А.Суйінов, №№26, 27, 28, 29, 40, 41, 42-сандарына редактор ретінде К. Абдулин қол қойған)

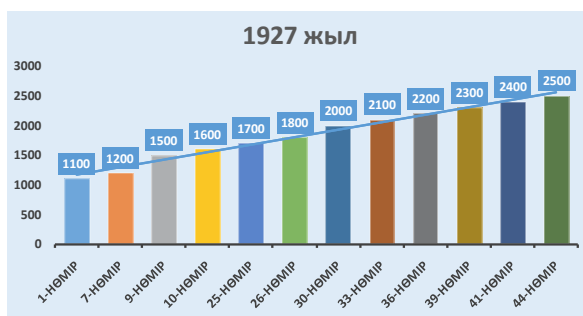
1-кесте. «Кедей» газетінің 1926-1929 жылдары аралығындағы редакторлары туралы мәлімет.

Жанұзақ Әлжанұлы Жәнібеков жауапты редакторлыққа келген 1926 жылдың соңында басылымның әуелгі таралымы 1000 дана ғана болса, 1927 жылдың қаңтар айындағы 1-санынан бастап бұл көрсеткіш 1100-ге, ақпан айындағы 7-санынан бастап 1200-ге, 9-саны 1500-ге, 10- саны 1600-ге, 25- саны 1700-ге, 26- саны 1800-ге, 30- саны 2000-ге, 33- саны 2100-ге, 36- саны 2200-ге, 39- саны 2300-ге, 41- саны 2400-ге, 44- саны 2500-ге дейін көтеріледі.

«Кедей» газетінің 1928 жылдағы алғашқы саны 2600, 13-нөмірі 2620, 19-нөмірі 2700, 30-нөмірінен бастап редакторлық қызметтен босатылғанға дейін 3000 данамен таралған. (1-ші, 2-ші және 3-ші сызбадан қараңыз).

1-сызба. «Кедей» газетінің 1926 жылғы соңғы санының таралым көрсеткіші.

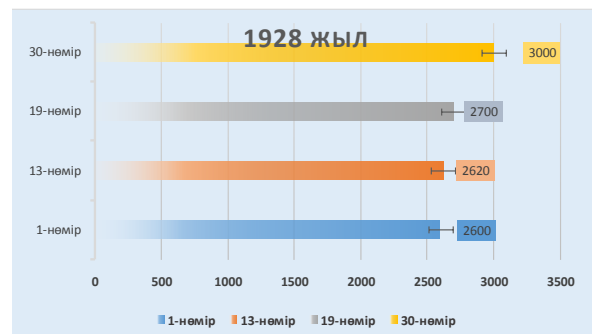
2-сызба. «Кедей» газетінің 1927 жылы шыққан сандарының таралым көрсеткіші.

Алаш қайраткері «Кедей» газетіне редактор болып тұрған кезінде басылымның таралымы екі жыл ішінде 1000 данадан 3000 данаға көтеріледі.

Бұл деректер – алаш қайраткері Жанұзақ Жәнібековтің жоғары деңгейдегі біліктілік, басшылық және ұйымдастырушылық қабілетінің айғақты көрсеткіші екені сөзсіз.

Жанұзақ Әлжанұлы жауапты редактор болып тұрған кезінде «Кедей» газетінің материалдары әртүрлі рубрика аясына топтастырылып, жарияланды.

Мәселен, жалпыкеңестік тақырыптағы мақалалар «Кеңестер Одағында» немесе «Одақта», бүкілқазақстандық тақырыпқа ар-

3-сызба. «Кедей» газетінің 1928 жылы шыққан сандарының таралым көрсеткіші.

налған мақалалар «Қазақстанда», уез-губерниялық материалдар «Губернияда», халықаралық ақпараттар «Шет елдерде», елден келген хабар-ошарлар «Ел хабарлары», кеңестік партия жаңалықтары «Партия, жастар тіршілігі», денсаулық тақырыбына арналған материалдар «Ел саулығы», ауқымды құрылыс жаңалықтары «Кеңес құрылысы», қазақ халқының сол кездегі өзекті тақырыптарының бірі әйелдер мәселесі «Әйел теңдігі», жарлы-жақыбай, кедей тап өкілдерінің белсенді өмірі «Қосшы

одағы», редакцияға келіп түскен хаттар «Шаруа хаттары», сайлау тақырыбы, құрылтайлар мен съездер жиналысы «Сайлау науқаны», егіншілік пен малшаруашылығы, оған қажетті құрал-саймандар мәселесі, түрлі шаруа қожалықтары «Губерниямыздағы шаруа жабдықтары мәселесі», әйелдерге берілетін әртүрлі тақырыптардағы мамандар кеңесі, бала тәрбиесіне байланысты сыр-сұхбаттар «Әйелдер бұрышы» және «Әйелдер арасында», газеттің меншікті тілшілерінің арнайы репортаждары «Тілшілер бұрышында», оқу-білім тақырыбы «Оқу-ағарту ісінде», жаңа әліпбиге көшу мәселесі «Латыншылар бұрышында», әртүрлі салық мәселелері «Шаруа салығында», осы аталған айдарлардың ешқайсысына жатпайтын тақырыптағы дүниелер «Оқшауша», басқармаға келіп түскен хаттарға арнайы әзірленген жауаптар «Басқармадан жауаптар» айдарында жарияланды, сондай-ақ, әртүрлі тақырыптар аясындағы «Сұрақ-жауап» рубрикасы мен «Пайдалы кеңес» рубрикасы тұрақты жүргізіліп отырды.

Партия мен атқару комитетінің міндетті қалыптары мен үндеулері бірінші бетке, жастар тіршілігі, партия, шабындық бөлісі, егістік, мал тұқымын асылдандыру, мал індетінен сақтану секілді жалпы шаруашылық жайы және оқу мәселелері, дәрігерлік, әйел теңдігі, ел саулығы, екінші, үшінші және төртінші беттерге орналастырылды.

Содан кейінгі бетке меншікті тілшілердің елден-жерден жазған хабар-ошарлары, сұрақ-жауап, құлақтандырулар, басқармаға келген хаттар басылды.

Басылым мақалаларының соңына М. Меңдіқұлұлы, Әбішұлы, Қамит, Кендеғали, Әлиұлы, Қ. Ыбырайұлы, Досқұлұлы, Тауқайұлы, Ержанұлы Түлек, Қалқаманұлы, Нұржанұлы, Оспанұлы, Беркімбаи, Нұржанұлы Қали, Құрманәліұлы, Қалиұлы, Бозайұлы, С. Жүнісұлы, Ж. Қапенұлы, А. Шәріпұлы, Сүйінұлы, Ақтайша, Төкеұлы, Т. Көккөзұлы, Жүргенбайұлы, А. Жұбанұлы, Жақсылық, Өмірзақұлы, Ескендірұлы Ахмет, мал дәрігері Мұса, Қаршыға, Қоңырұлы, Ақатай, Ермектайұлы, Баймекенұлы сынды авторлар қол қойып отырған.

Сондай-ақ, «Кедей» газетінің Жанұзақ Әлжанұлы редакторлық еткен тұста төмендегідей бүркеншік есімдермен мақалалар тұрақты жарияланып тұрды:

«К», «Жолдасы», «Шырпы», «Ел баласы», «Қалашы», «Таң қалған», «Қ»-ның немересі», «Жаны ашыған», «Анық білген», «С», «Е.Т», «Көзі көрген», «Қапес», «К.К.», «Көріп отырған», «С.Қ.» секілді бүркеншік есімдердің авторлары қол қойғанын көруге болады.

«Өлең-жыр» айдарынан Ақмалы Қаржауұлының, Жақан Сыздықұлы, Кәрім, Сәбетай, Ескендірұлы Ахмет, «К» сынды ақындардың өлеңдері басылымның орта беттерінен орын алып отырған.

Мал дәрігерлік ем жасау мен денсаулық сақтау мен күту жайында жазылған көлемді мақалаларының соңында Мал дәрігері Мұса, Доктыр «Ш», А. Плоровский, Қ. Омарұлы, Губернелік денсаулық бөлімі Ғалиұлы сынды т.б. авторлардың қол қойғанын байқауға болады.

Бұл арада аңғарғанымыз, салалық тақырып бойынша материалды ашуға арнайы мамандардың үлес қосуға жұмылдырылғандығы анық айғақ.

«Кедей» газетіне Жанұзақ Жәнібеков редактор еткен сандарынан тағы бір жайды аңғаруға болады.

Бас редактор газеттің меншікті тілшілеріне қандай тақырыпта материал әзірлеу керектігі немесе оқырманды бүгінгі таңда қандай жағдайлар қызықтырып, ақпарат алғысы келетіндігі жөнінен нұсқаулық беріп отырғанын көреміз.

Шаруа газеті – «Кедейдің» беттеріндегі басқарма тарапынан берілген нұсқаулар мен тапсырмалар үлкен мәнге ие.

Мәселен, басылымның 1927 жылғы 29-нөміріндегі: «Тілшілер! Шаруалар нені аңыз қылады, жазыңдар!» немесе осы жылғы 30-нөміріндегі егістікті жер бөлу науқанына байланысты жазылған «Тілшілер, үгіт науқанының қалай жүріп жатқанына тезінен жазу керек», сонымен бірге, 1928 жылғы 1-нөмірінде «Тілші! Сайлау науқандарында хабар жазуды күшейт» деген секілді халық арасында болып жатқан жағдайлардан барша халық хабардар болып отыруы үшін басылымның бас редакторы өз бағанында елдегі тілшілер мен журналистерінен жаңалық-хабарларды др кезінде, өз уақытында кешікпей беруін пысықтап отырады.

Тиісті тақырыптардың уақытында көтеріліп, жазылуына да мән беріп, авторларын жұмылдырып отырды.

Қорытынды. Осы сынды Жанұзақ Жәнібековтің редакция жұмысын ұйымдастырудағы шеберлігін жаза түсуге болады.

Мәселен, «Кедейдің» 1928 жылғы 5-нөмірінде де басылымның бас редакторы меншікті тілшілерге тапсырма-нұсқаулығы басылды.

«Кедей» газетінің өңірлердегі тілшілері не жазу керек, қандай тақырыптарға материал әзірлеу керектігін баяндайды. Өңірлердегі тілшілер бірыңғай шаруа салығы жайын, оны төлеудің жайын, өтіс қарызы жайын, өңірлердегі астық бастыру хал-ахуалынан репортаж, ауыл салығы және т.б. кедей тап өкілдерін қызықтырған мәселелер жайында материал әзірлеуді тапсырады.

Осындай нұсқаулық-тапсырмалар басылымның «Басқарма атынан» айдарында тұрақты жарияланып тұрды.

Бұл жазба деректердің барлығы да редактордың басшылыққа алып отырған газет ісін

тиісті деңгейде ұйымдастыруға жауапкершілікпен қарағанын, газет ісін жандандырып отыруға, газет беттерін оқырманның қажетін өтейтіндей материалмен қамтамасыз етіп отыруға барынша күш салғанын көреміз.

Жанұзақ Әлжанұлы Жәнібековтің «Кедей» газетінде жауапты редактор болып отырған кездегі ұмтылысы мен еңбегі еш зая кеткен жоқ.

Газет аудиториясының сұранысын айқындай отырып, редакция жұмысын тиімді үйлестіру, халықпен кері байланыс орнатуды жүйеге қою бағытындағы редактордың еңбегі өз жемісін берді. Басылымның таралымы бастапқы кезден үш есеге дейін көтеріліп, басқару жүйесінің баспа органы ғана емес, халықтың сұранысқа ие басылымына айналды.

Осының барлығы да алашордалық азаматтың редакция жұмысын шеберлікпен ұйымдастырып, біліктілікпен басқарғанын айқындайды.

Әдебиеттер тізімі

1. Назарбаев Н.Ә. Тарих толқынында. – Алматы: Атамұра, 1999. – 296 б.
2. Жұртбай Т. Движение Алаш (сборник материалов судебных процессов над алашевцами). Трехтомный сборник документов и материалов. – Алматы: Ел-шежіре, 2011.
3. Алаш көсемсөзі: 10 томдық / ред. басқарған Н. Омашев. – Алматы: Өнер, 2010 – 2011.
4. Смағұлова С., Әнес Ф., Замзаева Т. Қазақ газеті 1913. – Алматы: Арыс, 2009. – 480 б.
5. Смағұлова С., Әнес Ф., Замзаева Т. Қазақ газеті 1914. – Алматы: Арыс, 2009. – 504 б.
6. Ақ жол: көптомдық / ред.басқ. Х. Есенқарақызы. – Алматы: Оңтүстік Қазақстан облыстық саяси қуғын-сүргін құрбандары мұражайы, 2012-2014.
7. Алаш көсемсөзі: көптомдық / ред. басқ. Қ. Сақ. – Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2014.– 400 б.
8. «Алаш» қозғалысы / құрастырушылар: Е.Тілешов, Д.Қамзабекұлы, И.Нұрахмет. – Алматы: Руханият орталығы, 2008. – 552 б.
9. Ерікқызы Э. Алаш қайраткері Жанұзақ Жәнібековтің журналистік және публицистік қызметі. – Астана: «Мастер ПО» ЖШС, 2014. – 147 б.

References

1. Nazarbayev N.A. Tarih tolinynda [In the stream of history] (Almaty, Atamura, 1999, 296 p.). [in Kazakh]
2. Zhurtbay T. Dvizheniye Alash (sbornik materialov sudebnykh protsessov na alashevtsami) TrekhTomnyy sbornik dokumentov i materialov. [The Alash Movement (a collection of court proceedings on the Alashevites. Three-volume collection of documents and materials)] (Almaty, Yel-shezhire, 2011). [in Russian]
3. Alash kosemsozi: 10 tomdyk / red. baskargan N. Omashev. [Publicism of Alash: in 10 volumes / head of the editorial office of N. Omashev] (Almaty, Oner, 2010-2011). [in Kazakh]
4. Smagulova S., Anes G., Zamzaeva T. Kazak gazetі 1913. (Almaty, Arys, 2009, 480 p.). [in Kazakh]
5. Smagulova S., Anes G., Zamzaeva T. Kazak gazetі 1914. (Almaty, Arys, 2009. 504 p.). [in Kazakh]
6. Ak zhol: koptomdyk / red. baskargan Kh. Yesenkarakyzy [Ak Zhol: multivolume / head of the editorial office by H. Esenkaraky] (Almaty, Ontustik Kazahstan oblystyk sayasi kugyn-surgin kurbandary murajaiy, 2012-2014.) [in Kazakh]
7. Alash kosemsozi: koptomdyk / red. baskargan K. Sak [Publicism of Alash: multivolume / head of the editorial office K. Sak] (Almaty, Kazah entsiklopediyasy, 2014, 400 p.). [in Kazakh]

8. «Alash» kozgalysy / kurastyrushylar: E. Tileshov, D. Kamzabekuly, I. Nurakhmet. (Almaty, Rukhaniyat ortalygy, 2008, 552 p.). [in Kazakh]

9. Erikkyzy E. Alash kairatkeri Zhanuzak Zhanibekovtin jurnalistik jane publicitk kyzmeti [Journalistic and journalistic activities of the activist «Alash» Zhanuzak Zhanibekov] (Astana, Master PO, 2014, 147 p.). [in Kazakh]

Э.Е. Ибраева¹, Э. Кылычбаева²

¹Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

²Кыргызский национальный университет имени Ж. Баласагуна, Бишкек, Кыргызстан

Медиамеджерская деятельность Жанузака Жанибекова

Аннотация. Статья посвящена редакторской работе алашординца Жанибекова Жанузака Алжанулы в газете «Кедей», издававшейся в г. Актобе с 1926 по 1929 годы. Рассмотрена стратегическая работа Жанузака Алжанулы, направленная на эффективную координацию работы редакции, определение спроса газетной аудитории, установление обратной связи с населением, а также увеличение тиража издания. Вместе с тем общественный деятель в качестве редактора газеты организовывал работу журналистов в регионах, собирал информацию о стране, определял тематическую направленность материалов предстоящих изданий.

Управленческое мастерство деятеля «Алаш» Жанузака Жанибекова в тот период, когда он возглавлял газету «Кедей», задокументировано на основе конкретных научных фактов.

В статье с научной точки зрения анализируются статистические данные из архивных материалов, взятых из оригинальных подшивок газеты «Кедей».

Ключевые слова: Алашорда, Жанузак Жанибеков, редактор, менеджер, деятель, пресса.

E.E. Ibrayeva¹, E. Kylychbaeva²

¹L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

²Jusup Balasagyn Kyrgyz National University, Bishkek, Kyrgyzstan.

Media management activity of Zhanuzak Zhanibekov

Abstract. This article discusses the editorial work of the activist “Alash” Zhanibekov Zhanuzak Alzhanuly in the newspaper “Kedey”, published in Aktobe from 1926 to 1929.

As the leader, the strategic work of Zhanuzak Alzhanuly will be considered, aimed at the effective coordination of the editorial work, determining the demand of the newspaper audience, establishing feedback with the public, as well as increasing the circulation of the publication. At the same time, the organizational aspect is the newspaper’s editor-organization of the work of journalists in the regions, informing about the country, determining the thematic focus of the upcoming number of publications.

The managerial skills of «Alash» figure Zhanuzak Zhanibekov in managing the newspaper «Kedey» are formulated and documented by specific scientific facts and historical figures.

The article scientifically analyzes and studies statistical data from archival materials, which was taken from the original files of the newspaper «Kedey».

Keywords: Alashorda, Zhanuzak Zhanibekov, editor, manager, activist, press.

Авторлар туралы мәлімет:

Ибраева Эльмира – негізгі автор, PhD, телерадио және қоғаммен байланыс кафедрасының доценті м.а., Журналистика және саясаттану факультеті, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Кылычбаева Эльмира – мерзімді баспасөз кафедрасының аға оқытушысы, Журналистика факультеті, Жүсіп Баласағұн атындағы Қырғыз ұлттық университеті, Бішкек, Қырғызстан.

Ibraeva Elmira – **main author**, PhD, Assistant Professor of the Department of Teleradio and Public Relations of the Faculty of Journalism and Political Science, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.

Kylychbaeva Elmira – Senior lecturer of the Department of Periodicals of the Faculty of Journalism, Jusup Balasagyn Kyrgyz National University, Bishkek, Kyrgyzstan.